

הנדון:

הם עמדו בקור, בערב גשום. הנאמנים שבנאמנים

רוח נכבאים

בגמר עצרת-המחאה של שלום עכשיו בשבת האחרונה, הייתי מרוכז מאד. לא היתה זאת הרגשה פרטית. הריכאון ממש עמד באוויר החורפי הקר. הוא ליווה את האלפים, שהתייילו להתפורר אחרי שעה של נאומים. לא היתה זאת רוח של תנועה, העומדת לעלות על המיתרסים, כשהיא חדרה רחוקה, בוטחת בצירקתה ובעוצמתה. מחנה-השלום הישראלי מוכה. הוא עומד חסרי-אין נים מול פני האסון המתרחש לנגד עינינו.

מה מקור התחושה הזאת של חוסרי-אונים, של תבוסה? יש לה סיבה חיצונית. האנשים האלה, שהתכנסו ברחבת המוסיאון התל-אביבי לקריאת שלום עכשיו, רואים בעיניים פקודות את הטראגדיה של מדינתנו, השוקעת בנובו של הכיבוש. רצח הילדים בשטחים הכבושים, הריכוז היומיומי, הריסת הבתים וגירוש המנהיגים, הברוטאליזציה של כל מערכות-חינוך, הפיכת צה"ל למיטרה קולוניאלית — כל זה נראה להם כתהליך בלתי הפיך של הריסת כל הטוב והיפה בחינוך. מודעות מוגברת זו היא קללה. היא מביאה עימה דיכאון עמוק.

אבל יש גם סיבה פנימית לרוח-הנכאים של מחנה-השלום. אחרי שבעים של טבחיוזא, אחרי הירדעות הר מחירדות המגיעות מדי יום מרצועת-עזה ומן הגדה המערבית, באו לרחבה כמה אלפים. לא עוד 400 האלפים, שהתכנסו תחת דגל זה אחרי הטבח של צברה ושאתילה. לא עוד 100 האלפים שהתכנסו לפני כן, כדי למחות על הפלישה ללבנון. כמה אלפים. רבים מהם קשישים וקשישות, אנשים מכירים זה את זה מרחבה הפגנת קודמות, הוותיקים שבוותיקים, הנאמנים שבנאמנים. גם קצת נוער. כמעט כולם אשכנזים. האם זוהי תנועת-השלום הישראלית? האם זה מה שנותר ממנה? האם זהו כל הציבור המתפקד ביום-פקודה?

מחנה-השלום הישראלי, על כל חלקיו, חייב לערוך לעצמו חשבון-נפש נוקב. תנועת שלום עכשיו, שקראה להפגנה זו, מצווה לכך על אחת כמה וכמה. במשך שלוש שנים, מאז הקמתה של ממשלת-האחדות-הלאומית, כמעט ולא נשמע קולה של תנועה זו.

פעם קראה להמונים והוציאה אותם לרחוב. עכשיו הפכה למכונת-שיכפול של הודעות לעיתונות, כמו עשרות גופים אחרים.

הפגנת 400 האלפים הפכה ויכרון רחוק, כמו ניצחון מזהיר של קבוצת-כדורגל שירדה מומן מנכסיה. משהו שנוכחים בו, שמתגע-געים אליו, שמברכים עליו כנוסטלגיה, אך שחלף לבלי שוב. משהו קרה ל"שלום עכשיו" אחרי ההפגנה ההיא. מי שרוצה להקים אותה לתחייה, אחי להקים אחרת תחתה, חייב לנתח את הדברים בגליויללב, כדי לתקן את הטעוץ תיקון.

בימיהוזהר שלה היתה שלום עכשיו מיטרה גדולה. לא היו לה המוני-חברים. לא היו לה חברים בכלל, מלבד כמה קבוצות של פעילים. גדולתה של התנועה היתה בכושה לכנס כמקום אחד את כל רכיבי מנהיגות-השלום הישראלי, החל ביונים של מפלגת-העבודה, אנשי-ימין ודתיים מתונים, וכלה בשמאל הקיצוני.

כולם באו, מפני שהאמינו כי "שלום עכשיו" היא תנועה בלתי-מפלגתית, שאינה שותפה למישחקים הפוליטיים, שאין בה מעשייהחם, שהיא מזוזה מכנה משותף רחב ביותר.

זה לא היה לגמרי נכון. התנועה החרימה את ר"ק"ח, ולמעשה גם את של"ק. היא לא קיבלה משורותיה את האזרחים הערביים של ישראל. אבל זה נסלח לה, בזכות הישגיה הגדולים. גם המוחרמים עצמם באו להפגנות והשתתפו בהן באופן אנונימי. נסלח לה גם הנוסח המימי של סיסמוניה התחמקותה מן ההכרעות הקשות. היה בזה הגיון. מי שרוצה לכנס המונים, במיסגרת של מכנה משותף רחב ביותר, אינו צריך לדבר בשפה ברורה מדי.

לא אחת היה צורך לדחוף את שלום עכשיו. לא אחת נעוזה לפעולה קר אחרי שגופים קטנים ועיקביים יותר סללו את הדרך בעוירוח והוכיחו שאפשר ללכת בה. כך היה בראשית המחאה על מילחמת-הלבנון.

אבל כל זה לא היה חשוב. ההפגנות הגדולות של "שלום עכשיו" רשמו פרק מזהיר בתולדות המדינה, הציילו את כבודה בעיני רבים בארץ וברחביהבל.

בזאת היתה גדולתה, בזאת היתה תהלתה. עדי שהגיעה לשיאה — הפגנת 400 האלפים.

אותה הפגנה, שהיתה שיא כל השיאים, נשאה בקירבה את ורע הפורענות.

שמו של האיש הזה, שנשמר בסוד, הוא יצחק רבין.

הוא האחראי לכל אורח, לכל אשה, לכל ילד, לכל זקן שנהרג בימים האחרונים על-ידי חיילי צה"ל ומישמר-הגבול. הוא האחראי לעידוד שניתן לחיילים לירות כדי להרוג. הוא המחליט לגרש מנהיגים מתונים, לעצור מנהיגים מתונים אחרים, להרוס בתים בסיטונות, להנהיג בשטחים הכבושים, יד ברזל, להמשיך בהתעללות היומיומית בכל אתר ואתר. והוא גם המשיך בטיוולו בעולם בשעה שבשטחים האלה — השטחים "שלו" — נהרגו מדי יום אנשים בלתי חמושים. זה לא היה די חשוב בעיניו כדי לחזור.

אין זו רק אחריות, מיניסטריאלית, זוהי אחריות ישירה למעשים ולמחוללים, להחלטות שהתקבלו ולי מעשים שנשבלו מבלי שהוחלט על כך רשמית.

מי שקרא השבוע להפגנה נגד הווועות, ולא הגדיר כמפורש את הכתובת, הסתבך בסתירה פנימית. אי-אפשר לצאת למאבק תוך כדי סתירה פנימית. אי-אפשר לקרוא להמונים לקום ולהשמיע את קול המצפון, כאשר אין אומרים את האמת כפה מלא.

זה הטבע מראש את הותמת הכישלון על העצרת הזאת.

ריו שהזכירו בהפגנה את רבין, דוברי-מ"ם גינה את שר הביטחון כשמו. פרופסור עדי אופיר, שנשא בעצרת נאום נוקב ומדכא, הגדיר את הדברים כהווייתם.

אולם דובר שלום עכשיו בעצרת נזהר מכל אלה. ואף אחד מן השלטנים והסיסמות לא תקף את האחראים למצב.

היה נדמה באילו יצחק שמיר הוא שריהביטחון, וכאילו אריאל שרון הוא הרמטכ"ל.

ואילו היה אריאל שרון שריהביטחון בימים אלה, היתה שלום עכשיו מגייסת בנקל מאות אלפים, וועם ההמונים היה שם קץ למאורעות-הדמים אחרי היומיים הראשונים. הוא שנאמר לא אחת: רק הימין יכול היה לעשות באין מפריע את השלום עם מצריים, ורק מפלגת-העבודה יכולה לנהל באין מפריע טכח וזטא מתמשך בשטחים הכבושים.

במקום שישולטים החשבון והפחד, המקתיהמימי בר המפלגתי והמישחק הפוליטי, לא תיתכן התקרי ממות אמיתית של המצפון.

אם שלום עכשיו לא תוכל להתגבר על מחלות ממאירות אלה, אין לה תקומה. ואם אין תקומה לשלום עכשיו, יש צורך חיוני בתנועה חדשה, נקייה, בריאה ותוססת. כי היעדרה הוא אסון לאומי.

פש עכשיו הרבה אנשים בצד הפלסטיני שאינם מאמינים עוד למחנה-השלום הישראלי.

נדמה להם כי כוחות-השלום הישראליים הם חלק ממכונת הכיבוש. שהיא באה להקנות לישראל אמינות מצפונית בעולם, בעוד שהמעשים הנוראים נמשכים. שהיא מספקת סתום-ביטחון וניחומים לציבור הישראלי הטוב, ופוטרת אותו מן הצורך לקום ולשים קץ להרג ולהרס. שהיא מספקת אליבי לממשלה.

בקיצור, שיש שיטה ישראלית של "יורים וברי כים", שבה ממלאים כוחות-השלום את תפקוד ה"בוכים".

יש ערבים הטוענים כי הצירוף הזה של יורים ובוכים הוא מאורגן ומתואם, כי קול היריות וקול הבכי הם חלק ממנגינה אחת, שאלה הם שני כלים באותה התימורת. אלמלא הבכי, אי-אפשר היה לירות. דעת-הקהל הישראלית לא היתה סובלת את זה, ודעת-הקהל העולמית לא היתה עומדת מן הצד.

אחד מגדולי אנשי-הרוח הפלסטיניים, הפרופסור אדוארד סעיד, הנהנה מיוקרה עצומה בארצות-הברית, כתב לא-ימכר מא מר שבו גינה את הבכי הישראלי אף יותר מאשר היריות הישראליות. כי תודות לו מצליחה ישראל לשמור על תדמית של עליונות מוסרית, בה בשעה שהיא עושה מעשים שאינם שונים ממעשי דרום-אפריקה, הוזכר בעיני העולם כולו.

תיאוריות אלה מוגזמות מאד. אין ספק שקול-המצפון הישראלי הוא אמיתי ואותנטי. אך יש גם שמין של אמת בטענות אלה.

אם הבוכים ימשיכו לבכות, בשעה שהיורים ימשיכו לירות — אנחנו הולכים לקראת אסון לאומי, שאין אף לאמר עליו ש"סופו מי ישורנו".

מה שקורה עכשיו בשטחים הכבושים הוא סימן לבאות. אין לדעת מה יקרה מחר בבוקר, אף אפשר בהחלט לדעת מה יקרה בעוד שנה, בעוד חמש שנים, בעוד עשר.

ההתקוממות של העם הפלסטיני נגד המשך הכיבוש, נגד שלילת החרות הלאומית ושליטת כבוד-הארם, עוברת עתה את הקו האדום.

היא תביא למילחמה מזוהמת מאין כמותה, שתהפוך את הבנים לקלגסים, שתקומם נגדנו כל אדם הגון בעולם, שתתברר את המהפכה הציונית המפוארת כפרק חשוך בתולדות האנושות.

זאת אינה נבואת-יועם. זוהי ראייה שקולה של העובדות. ואם יורשה לי לאמר זאת: היא נכונה כמו שכל מה שאמרנו על נושא זה ב-20 השנים האחרונות היה נכון.

אם לא תקום עכשיו תנועת-שלום גדולה, מאוחדת, פעילה, אמיצה, בלתי-תלויה לחלוטין, נקייה מחשבונות מפלגתיים ואישיים — כי אז לא נצליח לעצור את התהליך בטרם אסון.

איש מאיתנו לא יוכל לאמור אז: ידיו לא שפכו את הדם הזה!

פעילי שלום עכשיו רצו לעשות משהו גדול ומיוחד-כמינו, מול פני הווועה המיוחדת-כמינה של הטבח שנוערך במחנות בחסות צה"ל.

כדי להביא את המחאה למימדים חסרי-תקדים, כר"תה "שלום עכשיו" ברית עם מפלגת-העבודה.

היתה זאת ברית-ניוחות. שלום עכשיו רצתה לארגן מחאה אדירה על הטבח. היא ביטאה את תחושתם של המוני בעלי-המצפון בארץ, שלא יכלו לשבת בשקט, מול פני הווועה. ואילו מפלגת-העבודה רצתה לטשטש את העובדה שהיא תמכה בפלישה ללבנון. היא רצתה לנצל את המחאה הציבורית הגואה כדי לשים קץ לשילטון הליכוד.

כתוצאה מן הברית הזאת הביאו מפלגת-העבודה ומפ"ם מאות אלפים מקיבוציהם ומסניפיהם, בהסעה מאורגנת שרק הכלים הלוגיסטיים של מפלגות אלה היו מסוגלים להפעילה.

תמורת זאת הועלו לבימה שימעון פרס, שהצביע בעד הפלישה, ויצחק רבין, שייעץ לאריאל שרון איך למנוע את המים וההשמל מהמוני האוכלוסיה בביורי ת הנצורה.

עצרת-המחאה של "שלום עכשיו": דיכאון

ואילו כל מי שהתנגד למילחמת-הלבנון מן הרגע הראשון, כל מי שפעל נגדה תוך סיכון עצמי, הורד מן הבימה בהפגנה זו.

ההצלחה היתה גדולה. רק כעבור זמן הסתבר כי המחיר היה גדול שיבעתיים.

"שלום עכשיו" הפכה זנב של מפלגת-העבודה ובנותיה. היא הכניסה את עצמה לכלוב של זהב, לשבי מרופד.

אי-אפשר היה לחזור על ההישג הכביר של אותה הפגנה, מבלי להורקק שוב לחסדי המפלגות ההן. ממילא הוענק למפלגות ההן וטו מוחלט על כל מעשי התנועה.

למעשה קבעו ראשי מפלגת-העבודה לשלום עכשיו את כי הזמין ואת מי להחרים, מה להגיד ומה לא להגיד, מתי להרים קול ומתי לשתוק.

זה לא היה ברור כליכך, והנוק לא היה גלוי כליכך, כל עוד היתה מפלגת-העבודה, יחד עם מפ"ם ור"ק, באופוזיציה.

אך זה נחשף בצורה בוטה כאשר חזרה מפלגת-העבודה לשילטון, וישתתפות קדישה עם הליכוד.

במקום שיש הבדל בין הגישות (המוצהרות) של המערך והליכוד, עדיין ניתן לשלום עכשיו להרים קול. למשל, למען כינוס ועידה בינלאומית. לטובת שימעון פרס, נגד יצחק שמיר.

אך כל החלטות החשובות של הממשלה הזאת מתקבלות פה-אחד, והמערך שותף להן באופן מלא. אי-אפשר למחות נגדן מבלי לתקף את המערך.

וכך, שנתיים אחרי אותה הפגנת-פ"א, התגלה לפעילי "שלום עכשיו" שהם לכודים בדילמה.

מי שקרא את ההזמנה הפומבית להפגנת השבוע, לא יכול היה להתעלם מעובדה מוזרה. הן לא תקפו את האדם האחד המודעות תקפו את הליכוד. הן לא תקפו את האדם האחד האחראי למה שמתרחש בשעה זו בגדה וברצועה.